

Hanusz Árpád

**TURIZMUSFEJLESZTÉS HITTEL MAJD BIZALOMVESZTÉSEL A SZATMÁRI,
BEREGI TÉRSÉGBEN
(A FALUSI TURIZMUS 20 ÉVES FEJLŐDÉSÉNEK ÉS HANYATLÁSÁNAK OKAI)**

BEVEZETÉS

Globalizálódó, urbanizálódó világunkban a természethez való visszatérés; a betontengerből, a falanszterből való menekülés vágya erősödik. Nem csoda, hogy a természetközeli, vidéki élet megismerése iránti érdeklődés – a recesszió ellenére – növekvőben van egész Európában.

Ahhoz, hogy egy adott helyen a turizmus fejlődésnek indulhasson, számos szereplő együttműködésére van szükség. Ebbe bele tartoznak az állam, az önkormányzatok, a turisztikai vállalkozók, a szolgáltatást-, programot biztosító kulturális intézmények, és azok az oktatási intézmények, amelyek képesek a turizmus különböző szintű humán erőforrás igényének biztosítása érdekében a képzésbe aktívan bekapcsolódni.

Magyarországon elsőként 1992. március 11-én alakult meg a falusi turizmus szervezete Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében azzal a céllal, hogy összefogja és piacra segítse a megyében működő falusi szálláshelyeket, védnökséget vállaljon a helyi értékek feltárásában és piacra segítésében. Meggyőződéssel vallottuk, hogy az ország keleti csücskében nincs más alternatíva, mint a természeti értékek, épített örökségünk és gasztronómiai hagyományaink megmentése és közkincsé tétele.

A falusi szálláshelyek kezdeti mennyiségi növekedésben bekövetkezett gyors változások után nem sikerült átütő eredményt elérni, mert önmagában a jó minőségű szállás és a megye örökség turisztikai emlékeinek bemutatása nem volt elegendő ahhoz, hogy megfelelő számú turistát vonzzon a térségbe.

A megyei szervezet gondolkodásában 1996-ra egy filozófiaváltás következett be, amely abban nyilvánult meg, hogy a megyei falusi turizmusának fejlesztése érdekében minőségi hagyományörző programokat kell szervezni. A falusi embereknek teret kellett biztosítani, hogy bizonyítani tudják tehetségüket a turizmus programkínálatának a területén is. Már az ezredfordulón számszerűségében, eredményességében mérhető volt ennek a filozófiai váltásnak a pozitív eredménye. Később ebből az értékből alakultak ki az egyes kistérségek egyedi turisztikai vonzerői.

Mind a szatmári mind a beregi, de még a rétközi emberek is birtokoltak olyan gasztronómiai, építészeti, népművészeti hagyományt, amely önmagában ugyan nem volt elég ahhoz, hogy turisták nagyobb számát vonzzák a kistérségekbe, de a vonzerők összerendezésével kialakított feszték már biztosítani tudták a turisták számára a hosszabb tartózkodást a desztinációban.

Mielőtt a turizmus e speciális területét elemezném, pár elméleti megállapítás, gondolat arról, hogy miért is fontos megyénkben a falusi turizmus fejlesztése és miért kulcsfontosságú a területfejlesztés és a turizmus kapcsolata.

A turizmust nagyon sokan definiálták, de egyszerűen fogalmazva maga az élet, sajátos sokszínűségével és teljességével. Az emberek utazásai alkalmat adnak arra, hogy új tájakkal, nevezetességekkel, kultúrákkal, konyhákkel/ételekkel, hagyományokkal, emberekkel ismerkedjenek meg. Évekkel ezelőtt a turista megelégedett a látvánnyal. Csodálatos tájak, érintetlen természet vagy különleges természeti képződmény vonzotta turistákat. Mára megváltozott a helyzet, a turistának élményre van szüksége. Utazásaik során az élményeik elindítanak belső változásokat, így előbb vagy utóbb, de fizikai helyváltoztatásuk egy belső utazássá is válik.

A gazdasági válság ellenére a turizmus napjaink egyik legjelentősebb és legdinamikusabban fejlődő gazdasági ágazata. A XXI. század társadalma a gazdasági fejlődés eredménye-

ként már „turizmus-iparról” beszél. A társadalom és a gazdaság jövőképevel foglalkozó szakirodalmak a XXI. századot a turizmus századának nevezik. A kutatók arra építik elméletüket, hogy a gazdasági fejlődésnek köszönhetően egyre több szabadon felhasználható pénzeszköz fordítható a turizmusra, és a multinacionális vállalatok pedig egyre jobban érdekeltek lesznek a dolgozók rekreációjában.

A MEGYE FALUSI TURIZMUSÁNAK LÉTREJÖTTE

Talán nem ilyen komplex gondolkodás jellemezte a Falusi Turizmus megyei szervezetének megalakulása idején a megyében turizmussal foglalkozó szakembereket, de az elkötelezettségük a téma iránt 20 év távlatából sem kérdőjelezhető meg.

A megyei szervezet Magyarországon elsőként, 1992. március 11-én alakult meg azzal a céllal, hogy összefogja, és piacra segítse a megyében működő falusi szálláshelyeket, védnökséget vállaljon a helyi értékek feltárásában és piacra segítésében. Meggyőződéssel vallották, hogy az ország keleti csücskében nincs más alternatíva, mint a természeti értékek, az épített örökség és gasztronómiai hagyományaik megmentése és közkincsé tétele. (Igaz, hogy már a két világháború között működött a falusi turizmus hazánkban, de tény, hogy közvetlen tapasztalatuk nem volt a turizmus e speciális ágának működéséről.)

A megyei szervezet megalakítását a korabeli meghívó tanúsága szerint az akkori megyei főépítész kezdeményezte 1991 decemberében.

Az alakuló ülés jegyzőkönyve szerint 21 fő vett részt az alakuló ülésen, akik az alábbi elnökséget választották meg.

Ügyvivői Testület:	Elnök:	Dr.Hanusz Árpád/Tanárképző Főiskola/
	Titkár:	Zlota József /Megyei Önkormányzati Hivatal/
	Tagok:	Dr.Láczai Magdolna /Mezőgazdasági Főiskola/ Róka László /PRIMOM Vállalkozási Információs Iroda/ Sarkadi Pál /Polgármester Szatmárcseke/ Kasellák Pál /FETIVIZIG/ Kórikné Terebes Mária/magánvállalkozó/ Tóth Géza /magánszemély/

Forrás: az alakuló jegyzőkönyv

A megalakulást követően az volt az ügyvivői testület fő feladata, hogy egyfajta népszerűsítő munkával a vidéki szállásadókat minél nagyobb számban győzze meg, hogy csatlakozzanak a szervezethez.

A mennyiségi fejlesztés mellett a másik fő feladatának a testület az akkor még gyermekcipőben járó marketing munkát tekintette, vagyis a szállások piacra segítését és a turisták minél nagyobb számának a vidékre csábítását a meglévő kínálati elemek vonzerejének hangsúlyozásával.

A MENNYISÉG FEJLESZTÉSEK IDŐSZAKA

A megyei szálláshelyek, szállásadók kezdeti mennyiségi növekedésben bekövetkezett gyors változások után nem sikerült átütő eredményt elérni a turistaszám növekedésében, mert tudatosodott a szervezet vezetőségében, hogy önmagában a jó minőségű szállás és a terület örökség turisztikai emlékeinek bemutatása nem elegendő ahhoz, hogy megfelelő számú turis-

tát vonzzon a térségbe. Természetesen számtalan más tényező is közre játszott abban, hogy nem volt látványos fejlődés a falusi vendégéjszakák számában.

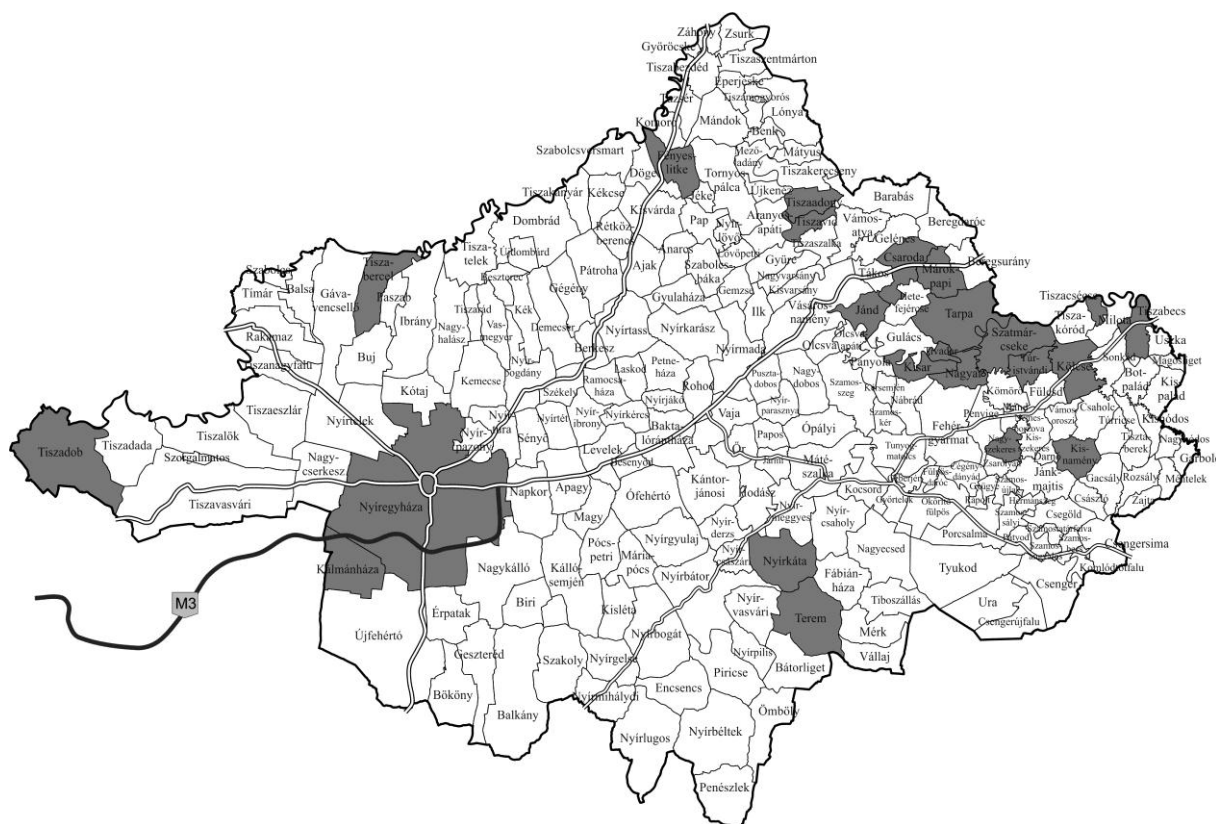
A szervezet taglétszáma 1995-re meghaladta a 100 főt és kialakultak azok a területi koncentrációk, amelyek alapján a megyét öt kisebb körzetre lehetett felosztani.

A szatmári, a beregi, a nyíri mezősegi, a nyírségi, és rétközi kistáj mind rejtett önálló turisztikai értéket, azonban az itt tevékenykedő falusi vendégfogadók aktivitása nagyon eltérő volt és különösen a szatmári és beregi vendégfogadók és polgármesterek látták értelmét a falusi vendégfogadás fejlesztésének.

A férőhelyek tekintetében, míg a megalakulás évében (1992-ben) csak 36 hely volt, addig 1993-ban már 466 szálláshelyet regisztráltak. Igaz 1994-re ez a szám valamelyest csökkent, 378 helyre, illetve 1995-re tovább csökkent a szállásadók száma és a férőhelyek száma is és csak 345 férőhely állt a turisták rendelkezésére.

Települések, ahol falusi vendéglátással foglalkoznak 1996-ban

Jánd	Bihari tanya	Nagyar
Kölcese	Tarpa	Fényeslitke
Tivadar	Márokpapi Márky-tanya	Csaroda
Nyíregyháza – Tanyabokrok	Tiszaadony	Kálmánháza (-Levelek)
Tiszavid	Nyírkáta Gólya-szállás	Tiszabercel
Kisnamény	Túristvándi	Nagyszekeres
Tiszacsécse	Terem	Szatmárcseke
Tiszabecs	Kisar	Nagyszállás
Tiszadob		

1. térkép. Települések, ahol falusi vendéglátással foglalkoznak 1996-ban

A MINŐSÉGI FEJLESZTÉS KÖZÖS ÖSSZEFOGÁSSAL

1996-ban következett be a megyei szervezet vezetőségének gondolkodásában az a filozófiaváltás, amely abban nyilvánult meg, hogy a megyei falusi turizmus fejlesztésére minőségi hagyományőrző programokat kell szervezni. Sajnos ekkorra a megye általános lemaradása ellenére sem rendelkezett a klasszikus falusi vendégfogadás feltételeivel. Éppen felszámolódik az a jelenetős állatállomány, amely a szatmári, beregi családok megélhetését biztosította. Ez a folyamat felerősödik a rendszerváltást követően és felszámolják az árügymölcsöt biztosító almáskerteket is. Marad tehát a hagyomány, amely elsősorban a helyi termelési szokásokhoz alkalmazkodó gasztronómiában élt tovább. Ebből az értékből alakulhattak ki az egyes természeti tájak egyedi turisztikai vonzerői.

1. ábra. A falusi turizmus fejlesztésének organogramja a programokra építve
Szerk. Hanusz Á.

A megyében őrződtek meg azok a hagyományok, amelyek az ország más területén a fejlődés áldozatául estek. 1997-98-ban megkezdődtek azok a helyi értékteremtésre fókuszáló rendezvényszervezések, amelyek nem csak a rendezvény idejére irányították a figyelmet az ország keleti szegletére, hanem a turisztikai szezon meghosszabbítását is szolgálták.

Mind a szatmári mind a beregi, de még a rétközi emberek is birtokoltak olyan gasztronómiai, építészeti, népművészeti hagyományt, amely önmagában ugyan nem volt elég ahhoz, hogy turisták nagyobb számát vonzzák a kistérségekbe, de a vonzerők összerendezésével kialakított „feszték” már biztosítani tudták a turisták számára a hosszabb tartózkodást a desztinációban.

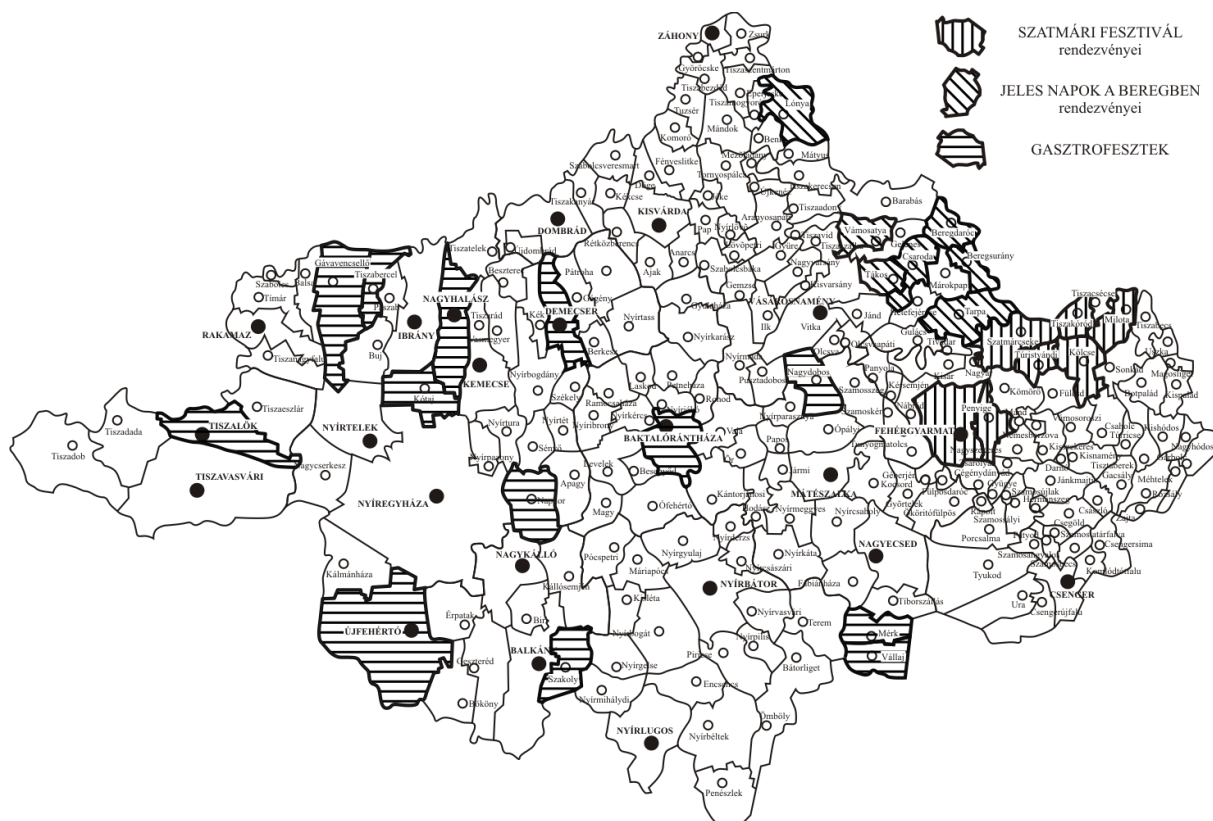
A rendezvények sorát, mely a terület jellegadó gyümölcsének a feldolgozását tűzte ki célul és az első Szatmárcsekei Szilvalekvárfőző versennyel indított volna, a pályázati pénzek csúszása miatt a Szatmárcsekei Cinkefőző Versenyben testesült meg.

A rendezvény mintegy szondázása volt, azoknak a szatmári településeknek, akik csatlakoztak a fesztiválok sikeres megrendezéséhez.

Rögtön az első rendezvényre 36 település hozta el kínálatát és készítette el saját néphagyományának miniatűr bemutatását!

Olyan termékek születtek, amelyek a helyiek számára évszázadok óta ismertek voltak, de nem váltak közkinccsé. Nos, e termékek megjelentek a helyi ételkínálatban, és a folyamatosan bővülő gasztronómiai fesztiválok és a néphagyomány őrző rendezvények pedig országos és esetenként nemzetközi hírűvé váltak.

A „GASZTROFESZTEK” MINT A FALUSI TURIZMUS HÚZÓ RENDEZVÉNYEI

2. térkép. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gasztrofeszt rendezvény színhelyei 2005-ben
Szerk.: Hanusz Á.

SZATMÁRI FESZTIVÁL

- Gyarmati vígasságok, Fehérgyarmat
 - HONFOGLALÁSKORI ÉTELEK BEMUTATÓJA
- Halászléfőző verseny, Túrístvándi
 - HALFOGÓ VERSENY, HALÉTELEK BEMUTATÓJA
- Rétes fesztivál, Tiszakóród
 - HÚZOTT ÉS KÖTTÉSZTÁS RÉTESEK BEMUTATÓJA
- Túr-parti, Kölcse
 - POLGÁRMESTEREK FŐZŐVERSENYE
- Szilvalekvárfőző verseny, Szatmárcseke
 - SZIVALEKVÁR FŐZÉS – SZILVÁS ÉTELEK BEMUTATÓJA
- Diófesztivál, Milota
 - DIÓBÓL KÉSZÜLT SÜTEMÉNYEK, LIKŐRÖK BEMUTATÓJA

- „Szenkeparti” nagyvásár, Penyige
 - MINDEN, AMI NÉPMŰVÉSZET, NÉPHAGYOMÁNY
- CINKEFŐZŐ VERSENY, SZATMÁRCSEKE
- KISBÍRÓ TALÁLKOZÓ, PENYIGE
- TÓTIKÉS FESZTIVÁL, PENYIGE
- GÖMBÖC FESZTIVÁL KÖMÖRŐ

TEMATIKUS GASZTRONÓMIAI ÚT:

- KIS SZILVAÚT: PENYIGÉTŐL – PANYOLÁIG
- NAGY SZILVAÚT: VÁSÁROSNAMÉNYTŐL – VÁSÁROSNAMÉNYIG

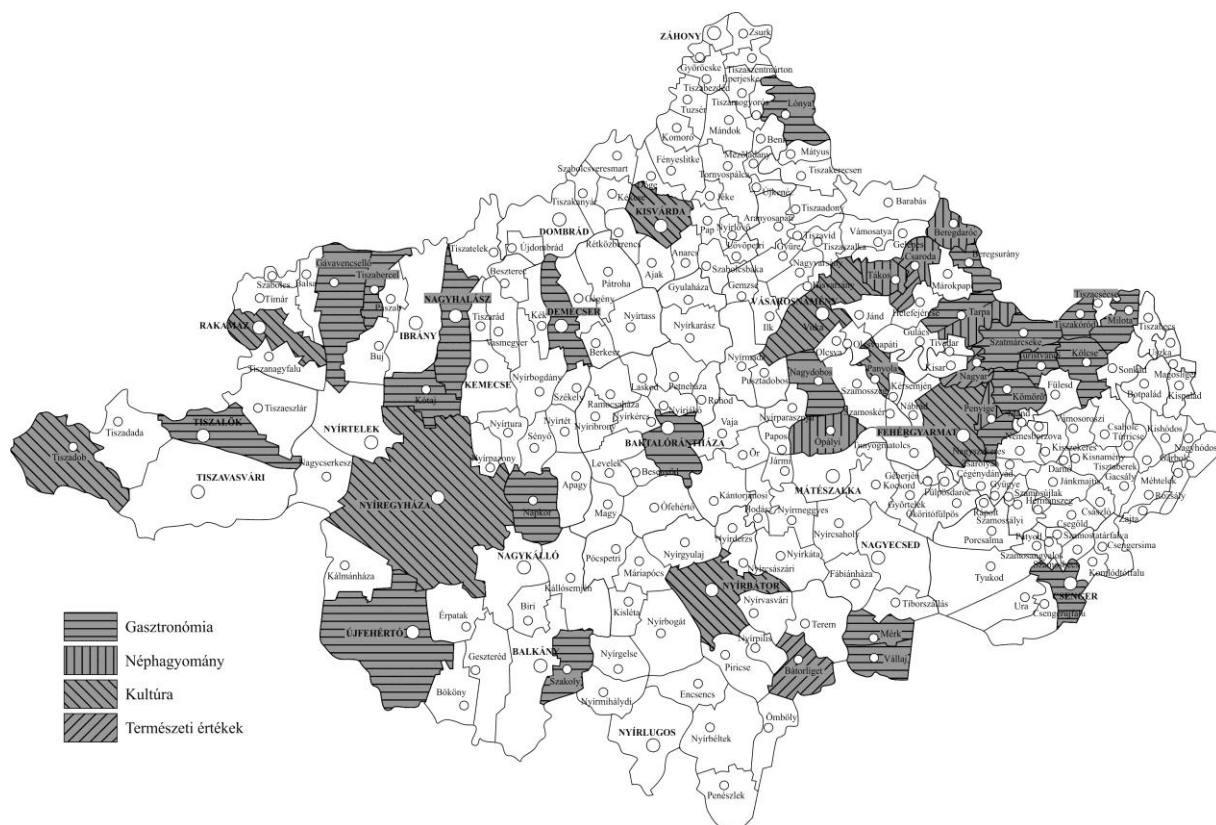

3. térkép. Szatmár és Bereg rendezvény helyszínei
Szerk.: Hanusz Á.

A szatmári szilvalekvárt és somlekvárt, a beregi keresztszemest vagy a paszabi szőttest már nem kell bemutatni az ide látogató turistának, hiszen a termékek az egészséges táplálko-

zás az esztétikai élmény mellett a megye igazi ajándékai lettek a turisták számára. Azok az ételkülönlegességek, amelyek a szegénynek mondott, de nagyon racionálisan gondolkodó egyszerű parasztkonyhák ételei voltak újra kedvelt ételei lettek nemcsak a gasztronómiai fesztiváloknak, hanem előkelő fogadásoknak is. Ma a cinkét, a málékásás töltött káposztát, vagy a porlós süteményt nem csak megkóstolják a vendégek, hanem jó ízzel fogyasztják, is mint eleink egészséges ételeit. A néphagyomány alkalmazkodott a megváltozott igényekhez és a bergei és paszabi kézműves termékek a legmodernebb lakások díszéivé is váltak.

TEMATIZÁLT RENDEZVÉNYEK

4. térkép. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tematizált turisztikai célú rendezvény helyszínei 2011-ben

Szerk.: Hanusz Á.

Különösen fontossá vált a terület társadalmi felzárkóztatásában a falusi turizmus, hiszen azok a rendezvények, amelyek erre az időre már eredményesen működtek nem csak az egyszeri látogatói létszámot emelték, hanem jelentősen hozzájárultak a folyamatosan növekvő vendégszám emelkedéséhez és a helyi termékek eredményes értékesítéséhez.

Már nem csak gasztronómiai rendezvények jellemezték Szatmárt és Bereget, hanem olyan konferenciák, kongresszusok megrendezésére is sor került, amelyek korábban elképzelhetetlenek lettek volna falusi környezetben (nemzetközi kézsebész kongresszus).

A szervezet vezetősége időközben megújult és 2002-ben új tagok kerültek be a vezetésbe. A szervezet vezetése folyamatos pályázat írással segítette a marketing munkát.

Mind a statisztikai adatok mind a vendégfogadók elégedettsége azt bizonyította, hogy a falusi turizmus minőségi megújulása és hittel és meggyőződéssel történő végzése a 2006-2007-es évekig tartott.

A vendégfogadók a helyi, a vidéki és budapesti turisztikai kiállításokon szóróanyaggal és személyes bemutatók szervezésével fejtették ki egyre hatékonyabb marketing munkát.

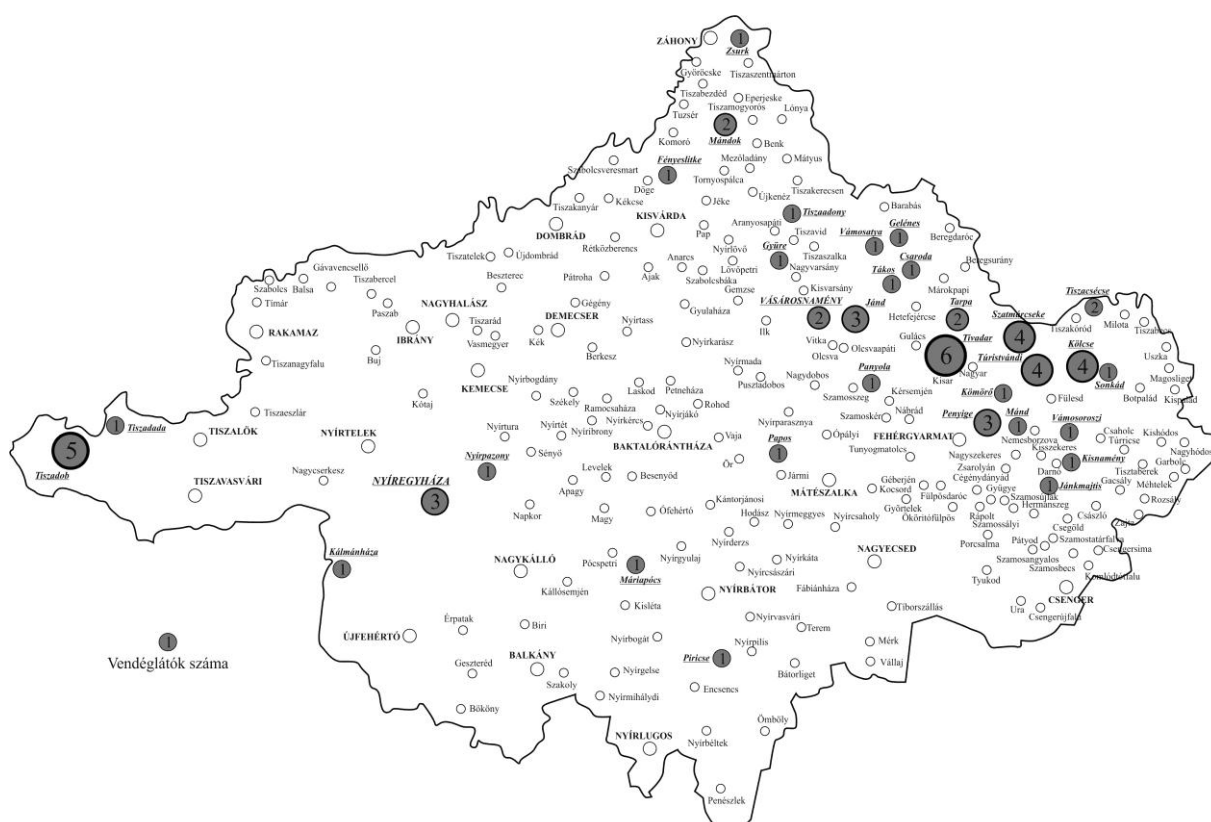
Megjelentek azokon a vidéki vásárokon (Győr, Veszprém) ahonnan mind küldő területről, jelentősebb turista közönséget és nyaralót vártak a rendezvényeikre.

Sikeresen mutatkoztak be a vendégfogadók a megyei szervezet szervezésében a Budapesti Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskolán szervezett gasztronómiai rendezvényen 2 alkalommal.

ELMOZDULÁS AZ EURÓPAI MINŐSÉG IRÁNYÁBA

Az Európai Unió belépés után jelentős pályázati pénzek érkeztek a megyébe és ennek köszönhetően jelentősen javult a vendégfogadók és a települések minőségi turisztikai infrastruktúrája.

Megváltoztak a minősítés feltételei. A korábbi szövetségi napraforgós minősítést felváltotta a védjegy. A szervezet célja, hogy a vendégfogadók minél előbb szerezzék meg a védjegy-minősítést. E munkát a megyében 3 szakképzett és gyakorlati tapasztalattal rendelkező minősítő segíti.

5. térkép. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye minősített falusi szállásadói 2010-ben
Szerk.: Hanusz Á.

Jelentős figyelmet fordítottak a humán erőforrás képzésére mind belföldön mind pedig határon túli magyarság körében.

Az „Európa Házhoz Jön” program keretében az Unió csatlakozásunk óta több mint 50 előadással népszerűsítették a falusi turizmus vidékfejlesztő hatását. Előadásokat tartottak Erdélyben, a Felvidéken és Kárpátalján a falusi vendéglátók és érdeklődő vállalkozók számára.

A „Szülőföld program” keretében megszervezték a határon túli magyarok falusi vendégfogadók turisztikai oktatását.

Erdélyben, Kalotaszentkirályon, Parajdon és Krasznán. Több mint 200 vendégfogadónak adtak OKJ bizonyítványt.

Kárpátalján, 15 településen szerveztek tanfolyamot hasonló céllal, és több mint 600 vendégfogadó tett eredményes vizsgát. Beregszászon és Munkácson idegenvezetői tanfolyamot szerveztek, és 40 idegenvezetőt képeztek ki arra, hogy Kárpátaljára érkező magyar turistákat szakszerűen kalauzolják.

Az elmúlt 4 évben a megyei vendégfogadók részére 2 alkalommal indítottak tanfolyamot a megváltozott vendégfogadási feltételek és a minőségi vendégfogadás feltételeinek jobb megismerése céljából. A 2 tanfolyamon 64 fő vett részt és szerzett tanúsítványt a megszerzett új ismeretekről.

A Falusi turizmus fejlesztésével együtt járó turisztikai infrastruktúra-fejlesztések a megyében élőknek javítja az életminőségét, kiegészítő megélhetési forrást biztosítva. Ezzel együtt a humán erőforrás fejlesztése nélkül a megyei területek – a fejlesztés ellenére – nem lennének eladhatók a turisztikai piacon. A minőségi szálláshelyet biztosító vendéglátóink elégedettek és komplett kínálatot biztosítanak a térségbe látogatóknak.

A FALUSI TURIZMUSBAN BEKÖVETKEZETT HIT ÉS BIZALOMVESZTÉS

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mindazok ellenére, hogy az utóbbi években viszonylag gyors infrastrukturális és turisztikai fejlődésnek indult, még mindig az ország legelmaradottabb területei közé tartozik. Ennek több oka is van.

Egyik és talán legfontosabb a falusi turizmus oldaláról közelítve a turisztikai infrastruktúra elmaradottsága vagy hiánya. A másik probléma a már oly sokszor említett munkanélküliség. Sokan itt nem jövedelem-kiegészítést látnak a falusi turizmusban, hanem a mindennapi megélhetést gondolják ezzel a tevékenységgel megoldani. Csak a reális áron kínált vendégfogadás teszi a falusi turizmust még vonzóbbá.

Egyre több turista azért választja a nyaralásnak ezt a formáját, mert így megismerkedhet a helyi hagyományokkal, szokásokkal és értékarányos szolgáltatást kap. Tehát a vendéglátóinknak is érdeke, hogy megismertessék a turistákkal a pálinka és szeszfőzés hagyományát a kézműves tárgyak készítésének módját. Ugyancsak nagy vonzerőre számíthatna a halászat és régi eszközeinek bemutatása, használatának megismertetése (pl. varsa, véghorog stb.).

További lehetőségek rejlenének a házilag készített tejtermékek, sütemények, tészták és préselt gyümölcslevek elkészítésének a bemutatásával, kóstoltatásával és értékesítésével.

A folyamat beindult és pár évvel ezelőtt, még úgy tűnt, mintha a célokat mindenki értené és a közös cél is meg fog valósulni az összefogáson alapuló turizmus és vele együtt a vidékfejlesztés. Egy magasabb szintű falusi vendégfogadás megvalósítása, összekapcsolva az egészséges életmóddal a lovaglás, a vízi sportok a gyalogtúrák és a kerékpáros túrák segítségével egy-egy desztináció komplex kínálatát jelenthette volna. Az aktív az öko és a szabadidő turizmus fejlesztésének lehetőségein gondolkodtak, hiszen ezek a turisztikai formák szorosabban köthetők a falusi vendégfogadáshoz.

Sajnos az infrastrukturális fejlődés ellenére a megye turizmusában az elmúlt 3 évben inkább a hanyatlás jelei mutatkoznak. Növekedett ugyan a rendezvény színhelyek száma. Jelentős anyagi támogatást kaptak a települések a helyi Leader csoportokon keresztül egy-egy rendezvény sikeres megrendezéséhez, de szétesett az az összefogás, amely a korábbi időben a közösen megjelenést a komplexitást biztosította.

A HANYATLÁS MEGINDULÁSÁNAK OKAI

- A vidék átpolitizálódása, egymással ok nélkül rivalizáló települések
- A minőségi marketing hiánya,
- A szolgáltatók körében a folyamatos minőségi megújulás igényének hiánya
- Az átgondolt és megalapozott turisztikai infrastruktúra fejlesztésének hiánya
- A turizmus vidékfejlesztésben betöltött szerepének bizalomvesztése

- A desztináció turisztikai kínálatának eladhatóságát biztosítani tudó csomagba rendezések hiánya az összefogás hiánya miatt.
- Az alapvető fejlesztési koncepció hiánya
- Új építésű vendégfogadók megalapozatlan támogatása
- A helyi attrakciók háttérbe szorítása az országosan ismert sztárvendégekkel
- A helyi termékek nagyon vontatott megjelenése a folyamatos vásárlási feltételek biztosítása
- A térségi települések megjelenése helyett nemzetközi főzőcsapatok váltották fel a gasztronómiai rendezvények résztvevőit. Eltűnt a helyi érték!
- Esetenként politikai kampányrendezvényé silányuló turisztikai rendezvény

Meghatározó, hogy az adott településen az önkormányzat milyen eszközökkel tudja segíteni a falusi vendégfogadókat. Alapvető feladatai közé tartozik a közrend és a közbiztonság megteremtése. Ezeken túl, aktív feladatot lát el a marketing és a reklám területén.

Ezen a téren is visszafejlődés tapasztalható, hiszen a települések összekeverték a falunapokat a hagyományok ápolására szerveződött turisztikai programokkal.

A megye egyik kiemelkedő varázsú vonzereje a táj egyedisége. Fontos feladatnak lehet tehát tekinteni a Szatmár-Beregi térség, vagy a Nyírség természeti kincseinek megőrzését, a Tisza és több megyei folyó vízminőségének megőrzését és javítását. Sajnos ezen a téren is nagyon sok a tennivaló, mert nem valósult meg a tájgazdálkodás, így a korábbi természetes legelők szépsége folyamatosan pusztul.

Fontos feladat tehát a szervezet további életében ennek a hanyatlási folyamatnak a megállítása és olyan nemzeti összefogás meghirdetése, amely képes újra eladhatóvá tenni a megye örökségturisztikai értékeit, kiegészítve azokkal az új értékekkel, amelyet a ma itt élők hoznak létre.

A TOVÁBBFEJLŐDÉS FELTÉTELEI

Fontos feladat, hogy a politikai irányvonalak és törvényi keretek olyan módon kerüljenek alkalmazásra, hogy az lehetőséget nyújtson és erősítse a falusi, vidéki emberek tevékenységeit és vállalkozásait, non-profit és civil szervezetek munkáját és szolgáltatásait, a megyei kistérségek több lábon állásának érdekében. Elkötelezettnek kell lenni a falusi turizmus piaci alapú szemlélete mellett, ahol a vidéki értékek a különböző piaci szegmensek értékelésére alapozhatók.

- Falusi turizmus számára alkalmas minőségi szálláshelyek jobb kihasználása.
- A néphagyomány tárgyi eszközeinek interaktív bemutatása, amelyekkel a feledésbe merülő népi mesterségek újra éleszthetők.
- A gasztronómiai hagyományok újraélesztése éttermi körülmények között is.
- A terület természeti értékeinek a megőrzése és megismertetése
- A terület épített értékeinek megóvása, turisztikai célú hasznosítása
- A településen élő lakosság néphagyományainak az ápolása, továbbadása
- A nyílt őszinte vendégszeretet
- Kreativitás és hit abban, hogy amit a turizmus fejlesztéséért tesznek, az hosszabb távon meghozza a gyümölcsét, és része a vidékfejlesztésnek
- Törekvés a turistabarát magatartásra.
- A gazdaságnak a turizmus „szolgálatába” való állítása
- Valamennyi turizmusban és gazdaságban tevékenykedő összefogása

A Falusi turizmus további működésének, akkor van értelme, ha a felvázolt feladatokat meg tudja valósítani és a tényleges turistaérkezések minőségi fogadására és fejlesztésére tudja a hangsúlyt helyezni. Az értékeket nem megóvni, hanem fenntartani nehéz. Csak összefogással lehet!

**„Összejönni - kezdés.
Együtt maradni - haladás.
Együtt is dolgozni – siker.”**

(Henry Ford)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- HANUSZ Á. (2008): Turisztikai programok, mint a vidékfejlesztés lehetséges eszközei Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. In: A turizmus szerepe a kistérségek és régiók gazdasági felzárkóztatásában. (szerk. Hanusz Á.). Nyíregyháza, pp. 63-81.
- HANUSZ Á. (2001): Idegenforgalmi helyzetkép az ezredfordulón, Term. tud. Közl. (szerk.: Kókai S.), Nyíregyházi Főiskola, TTFK, Nyíregyháza
- HANUSZ Á. (2002): A falusi turizmus elméleti kérdései és fejlesztési lehetőségei Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, Term. tud. Közl. (szerk.: Kókai S.), TTFK, Nyíregyháza
- HANUSZ Á.:(2008): Falusi turizmus és a gasztronómiai hagyományápolás lehetőségei Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Kézirat
- IMRE J. (1981): A falusi turizmus fejlesztésének lehetőségei Magyarországon – Kereskedelmi Szemle
- JENKEI L. (2002): Idegenforgalmi értelmező kéziszótár – BGF-KVIFK
- KOVÁCS D. (2001): Falusi turizmus olvasókönyv – SZIE, Gödöllő
- KOVÁCS D. (2002): Falusi turizmus az átalakuló mezőgazdaság és a vidék gazdaságának egyik diverzifikációs lehetősége Magyarországon Doktori értekezés – SZIE, Gödöllő
- KOVÁCS L. – TAKÁCS J. (1966): Az idegenforgalom alakulása és fejlődése Magyarországon 1945-65. OIH Panoráma
- MICHALKÓ G. – VIZI I. (2001): A turizmus, mint globalizációs jelenség Magyarországon. Iskolakultúra. 11. p.p. 10-19.
- PUCZKÓ L. – RÁTZ T. (1998): A turizmus hatásai. Aula – Kodolányi János Főiskola. Budapest-Székesfehérvár
- A FALUSI TURIZMUS SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG megyei szervezet elnökségi jegyzőkönyvei. (kézirat) 1992-2012.
- A FALUSI TURIZMUS SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG Megyei Szervezet közgyűléseinek jegyzőkönyvei (kézirat 1992-2007)
- FALUSI TURIZMUS TÁJÉKOZTATÓ 2000. 1-4. szám, 2001. 1-4. szám, 2002. 1-3. szám